

MÓRÉ SÁNDOR

A 2024-es romániai elnökválasztás: potenciális rés a mesterséges intelligencia választási folyamatokban való alkalmazásának kihívásai és veszélyei előtt^[1]

ABSTRACT

An inseparable feature of democratic suffrage is that it must be exercised freely, without unlawful interference. Artificial intelligence, though still subject to limited legal regulation, has become widely used in online campaigning, amplifying the impact of disinformation and manipulation of public opinion, thereby raising new challenges. The annulment of the results of the 2024 Romanian presidential election was unprecedented: in the 33-year history of the Constitutional Court of Romania, no such decision had ever been rendered. Since its adoption, the Court's ruling has been at the centre of intense political and academic debate. The annulment of elections – particularly of the electoral process in its entirety – can only be justified under exceptional circumstances; its character as an ultima ratio remedy cannot be disregarded. Invalidating election results based on minor irregularities that have not substantially influenced the outcome may render the electoral process more vulnerable, undermine confidence in available remedies, or erode the professional authority of the adjudicating body. Voters must be confident in the finality of their cast votes.

Keywords: presidential election ■ Constitutional Court ■ artificial intelligence
■ ex officio proceedings ■ annulment of elections ■ lack of jurisdiction
■ evidentiary standards

[1] Ezúton mondok köszönetet Debreni Cristiannak, Szilvásy György Péternek és Varga Attilának a tanulmány végleges változatának elkészítéséhez nyújtott segítségükért: javaslataikért, kritikai észrevételeikért.

I. BEVEZETÉS

2024 választási „szuperév” volt Romániában: minden lehetséges választásra sor került.^[2] Volt európai parlamenti választás, helyi önkormányzati választás, parlamenti választás és elnökválasztás a maga két fordulójával, habár ez utóbbi – épp a vizsgált AB határozat miatt – átcsúszott a 2025-ös évre. Öt alkalommal járulhattak a választópolgárok a szavazóurnához, bár az elnökválasztás második fordulója csak külföldön, a távoli országokban lévő román állampolgárok esetében kezdődött meg.^[3]

A kormány a választások ütemezését úgy állapította meg, hogy 2024. november 24-én legyen az elnökválasztás első fordulója, rá egy hétre, december 1-jén a parlamenti választás, majd a következő héten, december 8-án pedig az elnökválasztás második fordulója.

2024. december 2-án az Alkotmánybíróság érvényesnek nyilvánította az elnökválasztás első fordulóját, majd december 6-án, két nappal a választás második fordulója előtt váratlanul érvénytelenítette^[4] azt. Megállapította, hogy a nyilvánosságra hozott nemzetbiztonsági jelentések feltárták a választók manipulálását és a választási versenyben részt vevők esélyegyenlőségének torzulását, amely a választási kampányban a digitális technológiák és a mesterséges intelligencia (a továbbiakban MI) átláthatatlan felhasználásával, valamint a választási kampány nem bejelentett forrásokból, többek között online úton való finanszírozásával történt.

Az Alkotmánybíróság tehát először érvényesítette az első forduló eredményét, majd – a diaszpórában már megkezdődött második forduló ideje alatt – egy újabb tárgyalás nyomán hozott döntéssel érvénytelenítette a választást, annak ellenére, hogy erre vonatkozó írásbeli kérelmet nem nyújtottak be. Kulcsfontosságú kérdésként merült fel, hogy az Alkotmánybíróság hogyan értelmezi saját szerepét, azaz meddig mehet el, és lehetnek-e olyan helyzetek, amikor csak úgy hozhat finalitásban helyes döntését, ha valamilyen mértékben eltávolodik a tételen megfogalmazott hatásköröktől és eljárási szabályoktól.

[2] A román és angol nyelvről magyarra fordított szövegeket a jelen tanulmány szerzője fordította, kivéve a nemzetközi egyezményekből és a Román Alkotmányból idézett részeket.

[3] A külföldön élő román állampolgárok több napon keresztül szavazhattak, de mire a romániai szavazás napja elérkezett, az Alkotmánybíróság érvénytelenítette az első forduló eredményét, és ezzel együtt a külföldön leadott második fordulás szavazatokat is.

[4] Ebben a tanulmányban elsődlegesen a „választás érvénytelenítése” kifejezést használjuk, amely szinonimaként használható a „választás törlése” és a „választási eredmények megsemmisítése” kifejezésekkel.

A romániai elnökválasztás első fordulójának érvénytelenítése, még ha nem is példa nélküli Európában,^[5] mégis több szempontból különleges:

- az Alkotmánybíróság hivatalból (*ex officio*) járt el egy széles hatáskört biztosító rendelkezés alapján;
- a döntés alapjául szolgáló indoklás szerint a választási kampány során a közösségi média átláthatatlan működése, valamint a digitális technológiák és az MI diszfunkcionális használata révén az egyik jelölt előnyben részesült, ami csak a második fordulóban vált láthatóvá;
- bár a döntés alapja a választási jogszabályok – különösen a finanszírozásra vonatkozó szabályok – megsértése volt, az Alkotmánybíróság Románia állami szuverenitásának megsértését is megállapította, amelynek hátterében a választási folyamatra gyakorolt külső befolyás állt.^[6]

Az európai országokban néha a demokratikus rendszerek nem tudnak mit kezdeni azzal, ha a nép radikális változást akar egy szélsőséges nézeteket valló jelölt irányába. Ilyenkor előfordulhat, hogy két rossz közül lehet választani:

– vagy hagyják, hogy ez a jelölt demokratikus úton hatalomra jusson, és a rendszer kontrollmechanizmusai dolgozzanak tovább (pl. független bíróság, sajtószabadság, civil kontroll stb.) – ebben az esetben a hatalomra került jelölt megpróbálhatja aláásni az ellenőrző mechanizmusokat, amelyek már nem biztos, hogy képesek lesznek funkciójukat betölteni;

– vagy a rendszer előre „meggátolja” ennek a személynek a hatalomra kerülését, de ezzel erodálja a választások súlyát, és csökkenti az állampolgári bizalmat.

Jelen tanulmány rövid áttekintést nyújt a választási eredmények érvénytelenítését szabályozó legfontosabb nemzetközi és európai standardokról, az MI által támasztott új kihívásokról, illetve ezek tükrében megvizsgálja a Román Alkotmánybíróság érvénytelenítő határozatát és az azzal kapcsolatos körülményeket, pontosabban a döntés által felvetett alapvetően, bár nem kizárólagosan alkotmányossági kérdéseket. Ezeket a kérdéseket úgy járja körbe, illetve az összefüggéseket, érveket és ellenérveket úgy tárja fel, hogy a konkrét válaszok megadását több ízben is az Olvasóra bízza.

[5] Pl. Ausztria Alkotmánybírósága érvénytelenítette a 2016. májusi elnökválasztás második fordulóját, ahol Alexander Van der Bellen és Norbert Hofer volt a két jelölt. Az Alkotmánybíróság megállapította a szabad választások elvének megsértését, különösen azzal, hogy a választási hatóságok előzetes információkat adtak át a szelektált média képviselőinek, és hogy szabálytalanságok történtek a postai szavazatok számlálásában, bár szándékos csalásnak nem volt bizonyítéka. 2016 decemberében új választást tartottak, amelyet Van der Bellen nyert meg. A narancsos forradalom idején Ukrajna Legfelsőbb Bírósága érvénytelenítette a 2004-es elnökválasztás második fordulóját, amelyben Viktor Janukovicsot hirdették ki győztesnek. A bíróság széles körű csalásra és választási manipulációra utaló bizonyítékokat talált. Új második fordulózt rendeltek el, amelynek eredményeként Viktor Juscsenko tölthette be az elnöki pozíciót. Ld. még: Venice Commission, CDL-AD(2025)003, Urgent Report on the cancellation of election results by Constitutional Courts (a továbbiakban: Urgent Report).

[6] Urgent Report, 7. pont.

II. A VÁLASZTÓJOG FOGALMI FEJLŐDÉSE, AZ ÁLLAM INTÉZMÉNYVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGE

A választójog gyakorlására helyi, országos, valamint szupranacionális szinten kerülhet sor. E jogot leginkább az különbözteti meg az azonos gyökerekből eredő, népszavazáshoz való jogtól, hogy nem ténykérdéseket kell eldönteni, hanem személyek közül kell választani. Két fő részjogosítványa van: az aktív választójog (szavazás joga) és a passzív választójog (választhatóság joga). Tartalmát meghatározzák a választási alapelvek, amelyek alapján a választójog szabad, általános, egyenlő, titkos és többnyire közvetlen is.

A választójog fogalma két, eltérő megközelítésben vizsgálható. Az első értelmezés szerint a választójog államszervezeti jellegű és egyben a demokratikus képviseleti hatalomgyakorlás egyik eszköze. A második megközelítésben a választójog alapjognak, illetve politikai részvételi jognak minősül. A jogtudományban hosszú időn át az államszervezeti megközelítés volt az uralkodó, aminek legfőbb oka, hogy a választójog sokáig, még a XIX. és a XX. század fordulóján sem minősült alapjognak.^[7] A XX. század második felére viszont már általánossá vált az alapjogias megközelítés: a választójog nem csupán egy állami feladat, hanem egy olyan egyéni alapjog, amelyet az állam köteles biztosítani legalább a saját állampolgárainak. Tehát nem is annyira minden embert megillető jogról, hanem inkább az állampolgárok alapjogáról beszélhetünk.

Bár a szabad és demokratikus választások problematikája nem volt központi jelentőségű az emberi jogokkal szemben a második világháború során elkövetett borzalmak sorában, a jogtudomány erre a kérdéskörre is reagált. A legjelentősebb előrelépést a választójog területén az ezzel szemben támasztott demokratikus elvárások nemzetközivé válása jelentette.^[8]

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 21. cikk (3) bekezdéséből,^[9] a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 25. cikk b) pontjából^[10] és az e cikk értelmezéséhez kapcsolódó dokumentumból,^[11] valamint az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez csatolt 1. számú kiegészítő jegyzőkönyv

[7] Halász, 2018, 715. A választójog alapjogi jellegét ld. még: Kurunczi, 2020, 26-29.

[8] Halász, 2018, 718.

[9] „A közhatalom tekintélyének alapja a nép akarata; ez az akarat egyenlő szavazati jog és titkos szavazás vagy a szavazás szabadságát ezzel egyenértékűen biztosító eljárás alapján időszakonként tartandó tisztességes választáson kell, hogy kifejezésre jusson.”

[10] „Minden állampolgárnak a 2. Cikkben említett megkülönböztetések, illetőleg ésszerűtlen korlátozások nélkül joga és lehetősége van arra, hogy [...] b) szavazzon és megválaszthatassák az általános és egyenlő választójog alapján, titkos szavazással tartott olyan valódi és rendszeres választásokon, amelyek biztosítják a választók akaratának szabad kifejezését;”

[11] CCPR General Comment No. 25: Article 25 (Participation in Public Affairs and the Right to Vote), 12 July 1996. 20. pont: „A szavazási és szavazatszámhlálási folyamat független ellenőrzésének, valamint a bírói felülvizsgálathoz vagy más egyenértékű eljáráshoz való hozzáférésnek biztosítottnak kell lennie, hogy a választópolgárok bízhatnak a szavazatok titkosságában és azok helyes számlálásában. [...]”

3. cikkéből^[12] egyértelműen kitűnik, hogy a választójog olyan önálló alapjog, amelyet közvetlenül nemzetközi szerződések védenek.^[13] Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) pedig több ügyben is megállapította, hogy a szabad választásokon való részvétel joga alapvető jog, amelyet a jegyzőkönyv 3. cikke alapján önállóan vizsgál, elszakadva annak hatalomgyakorlási eszközként való megközelítésétől és függetlenül a nemzeti szintű intézményi struktúrától vagy a hatáskörök megosztásától.^[14] Ez az álláspont tükröződik a 2023-ban közölt és 2025-ben frissített *Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the European Convention on Human Rights* című dokumentum szövegéből is.^[15] A választójog, mint a nép szabad akaratának kifejeződése, nem redukálható tehát egyszerű belső adminisztratív formalitásra.

Bizonyos demokráciákban a választáson való részvétel kötelező, annak ellenére, hogy a választójog alapjogként van általánosan elismerve.^[16] Jelenleg a világ 22 országában írnak elő kötelező szavazást, bár ezen államok többsége Dél-Amerikában található. Az európai országok közül parlamenti választásokon csak Belgiumban és Görögországban kötelező szavazni. Ezekben az államokban az alkotmányos tradíció részét képezi a kötelező szavazás. Azokban az országokban viszont, ahol ennek korábban nem volt hagyománya, a kötelező szavazás bevezetése ellentétes lenne a szabad választás alapelveivel. Alapjogként ugyanis a választójog az ennek gyakorlásáról való lemondás lehetőségét is magában foglalja, ezt pedig az állam köteles védelemben részesíteni, így a választáson való részvételre senki nem kényszeríthető.^[17]

A választójog nem minősül abszolút jognak, feltételekhez köthető, korlátozható. A demokratikus társadalmakban ezen feltételek leginkább a választójog gyakorlására való képesség (nagykorúság, belátási képesség), illetve a politikai közösséghez való tartozás (állampolgárság, lakóhely) mentén körvonalazódnak.^[18]

[12] „A Magas Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy észszerű időközönként, titkos szavazással szabad választásokat tartanak olyan körülmények között, melyek a törvényhozó testület megválasztását illetően biztosítják a nép véleményének kifejezését.”

[13] A Román Alkotmány 20. szakasz (2) bekezdése értelmében az említett nemzetközi szerződések minden belső jogszabály felett állnak.

[14] Ld. pl. ECtHR, *Konstantin Markin v. Russia*, no. 30078/06, 22 March 2012; ECtHR, *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. Ireland*, no. 45036/98, 30 June 2005; ECtHR, *N.D. and N.T. v. Spain*, nos. 8675/15 and 8697/15, 13 February 2020.

[15] ECtHR, *Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the European Convention on Human Rights*, 28 February 2025.

[16] A kötelező szavazást alkalmazó bizonyos államok esetén (pl. Bolívia, Guatemala) formálisan kötelező szavazás érvényesül, de a hatóságok nem tesznek intézkedéseket a szavazás kikényszerítésére. Ausztria négy tartományának esetén például van szándék a kikényszerítésre, de gyenge, így nem mindig eredményes. Végül az Ausztráliához és Belgiumhoz hasonló államok szankciókat alkalmaznak azokkal szemben, akik nem szavaznak. Ld. bővebben: Hallók, 2005, 162-164.

[17] Bodnár, 2016, 3.

[18] Bodnár, 2016, 1.

A választójog objektív jellegének értelmében az állam nem kizárólag a választójogot mint alanyi jogot köteles védeni, hanem a szabad választásokat is mint a választójog érvényesülésének intézményét. A választójog érvényesülésének egyik feltétele, hogy az állam világos, egyértelmű és kiszámítható szabályozást alkot, ami szükségszerűen többszintű. A szabályozás lényegében az általános alapelvektől a lebonyolítás technikai részletszabályaiig terjedő keretrendszer, amely ugyanakkor meghatározza az anyagi, szervezeti és eljárási szabályokat is.^[19] Ilyen intézményi feltételek például a választási szervek létrehozása, a választók névjegyzékbe vétele, a választókerületek kialakítása, a jelöltek nyilvántartásba vétele, a szavazóhelyiségek kialakítása, a szavazólapok kinyomtatása, a szavazatok összesámlálása, az informatikai rendszerek biztonságának szavatolása, a megfelelő pénzügyi háttér megteremtése. Továbbá az állam kötelezettségei közé tartozik, hogy a választójog védelme érdekében megfelelő fórumrendszert alakítson ki, ahol a választásokkal kapcsolatos jogsérelmeket orvosolhatják. A választás eredményének gyors megállapítása érdekében a jogorvoslatok nem húzódnak el. Emiatt az államnak speciális jogorvoslati rendszert kell kialakítania, amelyben a választási szervek és a bíróságok kapnak szerepet.

A Velencei Bizottság általános jellegű dokumentumai közül kiemelendő a *Code of Good Practice in Electoral Matters* (a továbbiakban: Code), amely előírja a hatékony jogorvoslati rendszer meglétét, és kiemeli, hogy: „A jogorvoslati szervnek rendelkeznie kell a választások érvénytelenítésének hatáskörével, ha a szabálytalanságok befolyásolhatták az eredményt. Lehetővé kell tenni akár az egész választás, akár csak egy választókerület vagy szavazókör eredményének a megsemmisítését. Érvénytelenítés esetén új választást kell kiírni az érintett területen.”^[20]

Nem egy ideális világban élünk, a csalás vagy más szabálytalanságok nem zárhatók ki teljes bizonyossággal, ezért a választási eredmények részleges vagy teljes érvénytelenítésének valamilyen formában biztosítottak kell lennie.

A Velencei Bizottság *Urgent Report on the cancellation of election results by Constitutional Courts* (a továbbiakban: Urgent Report) című jelentésében azt vizsgálta, hogy milyen feltételek és jogi normák alapján érvénytelenítheti egy (alkotmány)bíróság a választásokat, különös tekintettel az e tanulmányban is vizsgált romániai esetre. A Velencei Bizottság nem vizsgálta az ügy tényállását, továbbá nem is értékelte a Román Alkotmánybíróság döntését.^[21] A jelentés ezek helyett a Parlamenti Közgyűlés által feltett kérdés általános jellegű megválaszolására és az összehasonlító alkotmányjog, valamint az európai és nemzetközi standardok elemzésére irányult.

[19] Bodnár, 2016, 16.

[20] Venice Commission, CDL-STD(2003)034, Code of good practice in electoral matters (a továbbiakban: Code), II.3.3.e.

[21] Véleményünk szerint a Román Alkotmánybíróság nyomásgyakorlásnak is tekinthette a Velencei Bizottság jelentését, mivel azt 2025. március 18-án, közvetlenül a 2025. májusi elnökválasztás előtt tették közzé.

III. A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÁLTAL JELENTETT ÚJ KIHÍVÁSOK

A generatív MI használata az online kampányolás során képes felnagyítani a dezinformáció és a közvélemény manipulációjának hatását, amely új kihívásokat vet fel, különösen az alábbi két területen:

- 1) a kampánypropaganda, a dezinformáció és a kampányüzenetek tartalma;
- 2) a kampányfinanszírozás és az átláthatóság szabályai, ideértve a névtelen vagy külföldi forrásból származó támogatások, valamint az állami erőforrásokkal való visszaélés korlátozását.^[22]

A beazonosított területek kapcsán a kampánypropagandát illetően fontos kiemelni, hogy a választási kampányok lényegükben fogva információk kampányok, amelyek célja, hogy a jelöltek meggyőzzék a választókat. A választási időszakban tett politikai nyilatkozatokat – különösen a jelöltek programjaira, politikai álláspontjaira vonatkozó kijelentéseket – ellenfeleik gyakran dezinformációként vagy hamis információként értelmezik.^[23]

A közlés formájától vagy médiumától függetlenül, a kampányidőszakban tett politikai nyilatkozatok általában értékítéleteknek minősülnek, vagy olyan kijelentéseknek, amelyek a jelölt véleménynyilvánítási szabadságának körébe tartoznak – kivéve, ha azok túlmennek a megengedhető határokon, például gyűlöletbeszédnek minősülnek politikai ellenfelekkel szemben.^[24]

Figyelembe véve az EJEB joggyakorlatát a kampányüzenetek bírósági korlátozásával kapcsolatban, jelenleg nehezen képzelhető el olyan helyzet, ahol egy jelölt kampányüzenetének formája vagy tartalma olyan mértékben sértené a választási jogot, hogy az a választás érvénytelenítéséhez vezethetne.^[25]

A Velencei Bizottság a *Code*-hoz tartozó értelmező nyilatkozatában a digitális technológiák és az MI használatára vonatkozóan kifejtette, hogy:

- a választópolgárok véleményformálási szabadsága magában foglalja azt a jogot is, hogy mindenféle információhoz hozzáférhessenek, amely lehetővé teszi számukra, hogy megfelelően tájékozott döntést hozzanak – ezt a szabadságot azonban online információk zavarok veszélyeztethetik;^[26]
- az esélyegyenlőség elve a választási kampányban a digitális technológiák és az MI használatára is kiterjed – ideértve az internetes közvetítő szolgáltatások és platformok működését is.^[27]

[22] Urgent Report, 52. pont.

[23] Urgent Report, 53. pont.

[24] Ld. pl. ECtHR, *Sanchez v. France*, no. 45581/15, 15 May 2023.

[25] Ld. ECtHR, *Kwiecien v. Poland*, no. 51744/99, 9 January 2007; ECtHR, *Kita v. Poland*, no. 57659/00, 8 July 2008; ECtHR, *Brzeziński v. Poland*, no. 47542/07, 25 July 2019.

[26] Venice Commission, CDL-AD(2024)044, Interpretative declaration of the Code of good practice in electoral matters as concerns digital technologies and artificial intelligence (a továbbiakban: Interpretative declaration of the Code), 5. és 35. pont.

[27] Interpretative declaration of the Code, 9. pont.

Mindemellett a *Code* világosan rögzíti, hogy a jelölteknek és/vagy pártoknak tisztességes és méltányos hozzáférést kell biztosítani az online médiához, a diszkriminációmentes megjelenítés érdekében.^[28]

E tekintetben az értelmező nyilatkozat szerint az Európa Tanács tagállamaiban szabályozást kell bevezetni annak érdekében, hogy az internetes közvetítők által használt MI-algoritmusok ne részesítsenek előnyben bizonyos pártokat vagy jelölteket, hanem fenntartsák az egyensúlyt a választási tartalmak láthatóságában. Továbbá független és folyamatos auditálásnak (pl. egy állami-állampolgári vegyes testület által) kell alávetni a választási kampányokban használt algoritmusokat^[29] annak érdekében, hogy kiszűrjék az algoritmusok befolyásolására álprofilokkal tett kísérleteket.^[30]

A második ponttal kapcsolatban, bár az online kampányolás – különösen a közösségimédia-platformok használata – újszerű lehet formáját és hatását tekintve, a Velencei Bizottság álláspontja szerint ennek használatát továbbra is a kampányfinanszírozásra és az átláthatóságra vonatkozó általános szabályok alá kell rendelni.^[31]

A közösségi média tekintetében – ahol a tartalom jelentős részét a felhasználók generálják – komoly kihívást jelent annak megítélése, hogy egy adott online támogatás milyen mértékben tekinthető a jelölt kampánytevékenységének a részeként. Az a tény, hogy egy jelölt sikeres az online kampányban, és hogy a közösségimédia-platformok segítségével üzenetei sokkal szélesebb körben terjedhetnek, mint a nyomtatott vagy a hagyományos műsorszóró médiában, önmagában nem jelenti azt, hogy a jelölt megszegte volna a kampányköltsékre vagy az átláthatóságra vonatkozó szabályokat, vagy, hogy tisztességtelen előnyhöz jutott volna. A bíró feladata megvizsgálni, hogy megsértettek-e bármilyen szabályt harmadik felek által nyújtott kampánytámogatás révén, akár online, akár offline.^[32]

Ezzel összefüggésben a Velencei Bizottság a *Code*-hoz fűzött értelmező nyilatkozatában felszólítja az államokat, hogy többek között a következőkre dolgozzanak ki szabályozást:

- az online politikai hirdetéseket minden esetben egyértelműen azonosítani kell, világosnak kell lennie, ki a szponzor, és milyen terjesztési technikát használnak;
- az online kampánytevékenység finanszírozása legyen átlátható, és lehetőség szerint kerüljön sor a digitális hirdetésekre fordított összegek korlátozására;
- a közösségimédia-platformok legyenek kötelesek következetesen nyilvánosságra hozni az általuk megjelenített politikai hirdetések és szponzorjaik adatait.

[28] *Code*, I.2.3. pont.

[29] Interpretative declaration of the *Code*, 45. pont.

[30] Technikailag nem egyszerű független és folyamatos ellenőrzést végezni. Nehéz megtalálni a hamis profilok szerzőit.

[31] Urgent Report, 56. pont.

[32] Urgent Report, 57. pont.

Az értelmező nyilatkozat szerint a fizetett politikai hirdetések bizonyos típusának betiltása a választási időszak alatt is indokolt lehet – különösen akkor, ha automatizált tömeges terjesztést vagy mesterséges intelligencián alapuló mikrocélzási technikákat alkalmaznak. Továbbá indokolt lehet, hogy politikai pártokat és jelölteket ne engedjenek névtelenül kampányolni.^[33]

Az Európai Unió keretében – az Európa Tanácstól tehát eltérő intézményrendszerben – már született ilyen irányú szabályozás: az Európai Parlament és a Tanács 2024/900 rendelete a politikai reklámtevékenység átláthatóságáról és célzott folytatásáról.^[34] A rendelet célja, hogy visszaszorítsa a választásokba történő beavatkozásokat és a politikai dezinformációt. A platformoknak 2025. október 10-től egyértelműen fel kell tüntetniük, hogy ki fizetett a politikai hirdetésekért, és azt is, hogy személyes adatok alapján célozták-e velük a felhasználókat.^[35]

A rendelet a 2024-es (és 2025-ös) elnökválasztások idején még nem volt hatályban, a Velencei Bizottság viszont már korábban megfogalmazta, hogy bár a harmadik feleknek joguk van adományokat gyűjteni és politikai véleményt kifejezni – ez a véleménynyilvánítás szabadságának része –, tevékenységük nem lehet feltételektől mentes. Ezért szükséges, hogy a kampányban részt vevő harmadik felekre^[36] is kiterjedjen bizonyos mértékű, a pártokra és jelöltekre vonatkozó kötelezettségekhez és korlátozásokhoz hasonló szabályozás az átláthatóság és az elszámoltathatóság biztosítása érdekében.^[37]

A kampánytevékenységre és közösségi média használatára vonatkozó szabályok megszegések bizonyítása különösen nehéz, ezért az ilyen ügyekben hozott jól megalapozott, átlátható döntések kulcsfontosságúak. A Velencei Bizottság álláspontja szerint az ilyen döntéseknek pontosan meg kell jelölniük a jogsértéseket és az azokat alátámasztó bizonyítékokat, és nem alapulhatnak kizárólag minősített hírszerzési információkon^[38] – ezek legfeljebb háttérinformációként

[33] Interpretative declaration of the Code, 11. pont.

[34] Ld. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/900 rendeletét. Ld. még: a Bizottság (EU) 2025/1410 végrehajtási rendeletét.

[35] A szabályozás nyomán a Facebook és az Instagram anyavállalata, a Meta egész Európában betiltotta a politikai hirdetéseket. Ezzel gyakorlatilag kikerüli azt, hogy vonatkozzanak rá a politikai hirdetéseket érintő új uniós szabályok. A Meta szerint a rendelet túl komplex követelményeket szab a platformok működésének. Politikai tartalmakat továbbra is lehet posztolni, de ezeket nem lehet fizetett hirdetésként népszerűsíteni. Ld. Forbes.hu: Fontos bejelentést tett..., 2025.

[36] Nagyon nehéz szabályozni a harmadik felek, mint rendszeres szavazók tevékenységét, pl. amikor kedvelnek egy jelöltet és spontán módon támogatják őt (online üzenetek megosztásával, kommentekkel stb.). E miatt nem kellene bezárni a közösségi média fiókjukat, és elvenni az ilyen irányú véleménynyilvánítási szabadságukat. Más a helyzet az influencerek esetében, akik jelentős hatást gyakoroltak az elnökválasztás első fordulójára (lobbizásért fizetett emberek, bloggerek, korlátozott hozzáférési Telegram-csoportok vezetői stb.).

[37] Ld. Venice Commission and ODIHR, CDL-AD(2020)032, Joint Guidelines on Political Party Regulation, 256. pont.

[38] Ha a titkos információkat nem hozzák nyilvánosságra, hanem csak a bizonyítékok létezését állítják, akkor a közvélemény nem lehet biztos abban, hogy nem történt manipuláció.

vehetők figyelembe –, mivel ez nem biztosítaná a szükséges átláthatóságot és ellenőrizhetőséget.^[39]

IV. AZ ELNÖKJELÖLT KIZÁRÁSÁNAK KÉRDÉSE

A passzív választójog a választhatóság jogát jelenti, és lehetővé teszi, hogy valaki jelöltként elindulhasson a választáson. Ez az alapjog ugyanakkor kizárólag a jelöltté válás lehetőségét foglalja magában, mivel a jelöltté válás feltételekhez köthető, tehát önmagában nem alapjog.^[40] Így nem jelenti azt, hogy mindazok, akik passzív választójoggal rendelkeznek, és államelnöki pozíciót kívánnának betölteni, pusztán a saját akaratelhatározásukból a választásokon jelöltként elindulhatnak.^[41]

A választójog két részjogosítványa, az aktív és a passzív választójog megléte kölcsönös feltétele a másiknak: megválasztható jelöltek nélkül nem lenne értelme a szavazati jognak, és ez fordítva is igaz: szavazók nélkül hiábavaló lenne bárkinek az indulása a választáson. A passzív választójogtól való megfosztás a választók aktív választójogára is hatással van.^[42]

A 2024-es román elnökválasztást már az első fordulót megelőzően is vita övezte: precedens nélküli volt, hogy az Alkotmánybíróság kizárta az egyik elnökjelöltet, a szélsőjobboldali S.O.S. Románia párt idegengyűlölő jelöltjét.

A 2/2024. AB határozat „megállapította, hogy Diana Iovanovici Șoșoacă aszszony jelöltségének nyilvántartásba vétele a 2024. évi romániai elnökválasztáson megsértette az Alkotmány 1. szakasz (3) és (5) bekezdésében, valamint a 82. szakasz (2) bekezdésében előírt szabályokat, összevetve a 148. és 149. szakasz rendelkezéseivel, amelyek a demokrácia értékeit, a jogállamiságot, az alkotmány tiszteletben tartását, valamint ezek politikai és katonai garanciáit, illetve Románia EU- és NATO-tagságát érintik”. Az AB határozathoz Laura Iuliana Scânteii alkotmánybíró különvéleményt fűzött.^[43]

Álláspontunk szerint az Alkotmánybíróság döntése alapvetően nem jogi kritériumokon alapult, vagyis az alkotmánybírák nem azért utasították el a jelöltséget, mert nem teljesült valamely jogi feltétel, hanem értelmezéssel az alkotmányos alapelvekből levezettek egy olyan kritériumot, amely nem szerepel a jogszabályokban, és *expressis verbis* az Alkotmányban sem. A jelölt nem volt büntetett előéletű, gyakorlatilag azért lett elutasítva, mert az általa tett kijelentések, nyilatkozatok az Alkotmánybíróság szerint összeegyeztethetetlenek voltak azzal az elnöki esküvel, amelyet a választások megnyerése esetén letenne:

[39] Urgent Report, 59. pont.

[40] 5/2002. (II.22.) AB határozat (Magyarország).

[41] 63/B/1995. AB határozat (Magyarország).

[42] Bodnár, 2016, 5.

[43] Ld. bővebben a 2/2024. AB határozatot.

az ország demokratikus berendezkedésének megváltoztatására, alkotmányos rendjének megsértésére bízta követőit.

Következésképpen, amennyiben egy jelölt kizárása nem konkrét jogi feltételekhez, kritériumokhoz kötött, az emberek gyakran politikai összefüggéseket, hatalmi machinációt feltételeznek mögötte, amelyek által különböző politikai erők vagy érdekkörök próbálják befolyásolni a választási folyamatot. Ezért az ilyen típusú döntések sokszor viták tárgyát képezik a hagyományos műsorszóró és nyomtatott médiában, valamint a közösségimédia-platformokon egyaránt.^[44]

V. KÖVETKEZETLENSÉG VAGY KÉT KÜLÖNBÖZŐ HELYZET AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG GYAKORLATÁBAN

A november 24-i román elnökválasztás kétségtelenül váratlan eredményt hozott: még a választások napján is a választási közvélemény-kutatásokban egy 10% alatt mért jelölt, Călin Georgescu (a továbbiakban: Jelölt) nyerte meg az első fordulót. Igaz, nem szerzett abszolút többséget, így második fordulót is kellett tartani, de ez akkor is óriási szenzáció, nem várt eredmény volt.

	Név	Szavazatszám
1	Călin Georgescu	2 120 401
2	Elena-Valerica Lasconi	1 772 500
3	Ion-Marcel Ciolacu	1 769 760
4	George-Nicolae Simion	1 281 325
5	Nicolae-Ionel Ciucă	811 952
6	Mircea-Dan Geană	583 898
7	Kelemen Hunor	416 353
8	Cristian Diaconescu	286 842
9	Cristian-Vasile Terheş	95 782
10	Ana Birchall	42 853
11	Ludovic Orban	20 089

[44] 2025-ben a Román Központi Választási Iroda (a továbbiakban: BEC) elutasította Şoşoacă jelöltségének bejegyzését a megismételt elnökválasztásra, illetve a 2024-es elnökválasztás első fordulójában legtöbb szavazatot megszerző Georgescu jelöltségét is. Az Alkotmánybíróság mindkét esetben elutasította a BEC határozatai ellen benyújtott fellebbezéseket. Ld. bővebben a 22/2025. AB határozatot, illetve a 7/2025. AB határozatot.

12	Sebastian-Constantin Popescu	14 683
13	Alexandra-Beatrice Bertalan Păcuraru	14 502
14	Silviu Predoiu	11 246

1. táblázat: A 2024-es elnökválasztás első fordulójának eredménye az elért szavazatszámok sorrendjében

(Forrás: a szerző saját szerkesztése, a Prezidentiale2024.bec.ro: BEC: Proces-verbal ..., 24 noiembrie 2024 alapján)

Két jelölt (Cristian-Vasile Terheș és Sebastian-Constantin Popescu) az Alkotmánybírósághoz fordult és kérte az elnökválasztás első fordulójának érvénytelenítését, Elena Lasconi javára elkövetett választási csalásra, pontosabban a kampányfinanszírozási szabályok megsértésére és a választók megtévesztésére hivatkozva. A második és a harmadik jelölt közötti különbség valóban nagyon kicsi volt, kevesebb, mint háromezer szavazat, és felvetődött a lehetősége annak, hogy csalások történtek a választási irodákban, és/vagy akár számolási hibák is befolyásolták az első forduló eredményét. Bár az első hely akkor még biztosnak tűnt, a tét továbbra is hatalmas volt, hiszen nem volt mindegy, hogy ki jutott be a második fordulóba a szélsőjobboldali Jelölttel szemben.

Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a megkereséseket, majd elrendelte az összes szavazólap újbóli ellenőrzését és újraszámolását.^[45] Minden megyei választási iroda újraszámolta az érvényes és érvénytelen szavazólapokat, vagyis azokat, amelyeket ténylegesen felhasználtak, és amelyek az urnába kerültek. Már csak külföldről kellett volna beérkeznie néhány szavazatnak, az Alkotmánybíróság számára azonban világossá vált, hogy az újraszámolás érdemben nem változtatja meg az eredményt, tehát marad az a sorrend, amely az első forduló utáni eredményhirdetés alapján kialakult. E tekintetben nem tehetett mást az Alkotmánybíróság, mint hogy a 31/2024. AB határozatában érvényesnek nyilvánította az első fordulót, és jóváhagyta a december 8-i második forduló megtartását.

Még aznap, amikor az Alkotmánybíróság elfogadta ezt a határozatot, összeült a Legfelsőbb Védelmi Tanács (CSAT),^[46] és kiadott egy sajtóközleményt, amiben nagyon általánosan megfogalmazott utalások voltak arra vonatkozóan, hogy a teljes választási folyamat manipulálták.^[47] Ezeket az általános utalásokat látva nem tudjuk, hogy az Alkotmánybíróság mennyire foglalkozott ezzel a sajtóközleménnyel, viszont a versenyben lévő politikai pártok és azok jelöltjei kérték, sőt

[45] Ccr.ro: Comunicat de presă, 28 noiembrie 2024.

[46] Románia elnöke a Legfelsőbb Védelmi Tanács elnöke, a miniszterelnök pedig az alelnöke. Mindketten jelen voltak az ülésen, ez utóbbi akkor jelölt is volt.

[47] Presidency.ro: Ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării, 28 noiembrie 2024.

mi több, követelték a hivatalban lévő köztársasági elnöktől, a Legfelsőbb Védelmi Tanácstól, hogy tisztázzák a nyilatkozatban foglaltakat. Ennek következtében pár napon huzavona után úgy döntöttek, hogy nyilvánossá teszik a köztársasági elnöki hivatal honlapján azokat a nemzetbiztonsági jelentéseket, amelyek alapján megfogalmazták azt a bizonyos sajtóközleményt.^[48] Nyilvánossá vált négy különálló nemzetbiztonsági szolgálat jelentése: Belügyminisztérium Ellenőrzési Hivatala, Külföldi Hírszerző Szolgálat, Román Hírszerző Szolgálat, Különleges Távközlési Szolgálat.

Azt nem tudjuk, hogy a négy nemzetbiztonsági szolgálat egymástól mennyire függetlenül készítette el a jelentéseket, de az biztos, hogy az alkotmánybírák olvasatában meglehetősen drámainak tűnt a tartalmuk. 2024. december 4-én ezeket a jelentéseket feloldották a titkosítás alól, nyilvános információkká váltak, és csak ezt követően, december 6-án ült össze az Alkotmánybíróság, amikor a 32/2024. AB határozatában^[49] kimondta az elnökválasztás első fordulójának érvénytelenítését. Gyakorlatilag summázta a nemzetbiztonsági jelentésekben leírt folyamatokat anélkül, hogy a történések addigra nyilvánossá vált részleteire utalt volna. Ezekből a folyamatokból ugyanakkor kiderült, hogy a kampány során alkalmazott digitális technológiák és az MI nem átlátható használata révén manipulálták a választókat, illetve torzult a választási versenytársak közötti esélyegyenlőség, továbbá fény derült a kampány nem bevallott – többek között online – forrásból történő finanszírozására, ami sértette a választási jogszabályokat.^[50]

A határozat rendelkező része kimondja, hogy a választási folyamatot teljes egészében újra kell kezdeni: a kormánynak új időpontokat kell kitűznie az elnökválasztásra, újra kell alakítani a Központi Választási Irodát, újra kell kezdeni a jelöltállítást, stb. Továbbá a hivatalban lévő elnök az újonnan megválasztott elnök beiktatásáig gyakorolhatja mandátumát.^[51]

[48] A titkosítás alól feloldott dokumentumok elérhetősége: Presidency.ro: Comunicat de presă, 04 decembrie 2024.

[49] Az AB határozat 7. pontjában az Alkotmánybíróság hivatkozik a Karácsony és társai v. Magyarország ügyre (Applications nos. 42461/13 and 44357/13): „7. A szavazás és a választhatóság joga elengedhetetlen a jogállamiságon alapuló, valódi és hatékony alkotmányos demokrácia alapjainak megteremtéséhez és fenntartásához (ld. mutatis mutandis, a Karácsony és társai v. Magyarország ügyben 2016. május 17-én hozott ítélet 141. pont), illetve ezeket az Alkotmány garantálja. Így a Bíróság megállapítja, hogy a választójog politikai jellegű alapjog, a demokrácia és az állam demokratikus működésének sine qua non-ja, továbbá az Alkotmány és a törvények követelményeinek betartásával gyakorolható.”

[50] Felvetődik a kérdés, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok miért nem tették közzé időben ezeket az információkat. Az információk bemutatása közvetlenül az első forduló érvényesítése és a második forduló megszervezése után felveti azt a természetes gyanút, hogy az információkat a választási folyamat befolyásolása érdekében mutatták be.

[51] 2025. február 10-én Klaus Iohannis bejelentette, hogy lemond elnöki tisztségéről, miután a parlament megindította ellene a felfüggesztési eljárást. Ld. bővebben: Romania.europalibera.org: Klaus Iohannis demisionează ..., 2025.

Az elnökválasztás során valóban egy nem túl szerencsés helyzet alakult ki: 2024. december 2-án az Alkotmánybíróság *expressis verbis* érvényesnek nyilvánította az elnökválasztás első fordulóját, majd néhány nap múlva, december 6-án érvénytelenítette azt.^[52] Egyrészt lehet úgy érvelni, hogy a második döntés az Alkotmánybíróság következetlenségére utal, másrészt tényszerűen két különböző helyzetről volt szó. Az első határozat meghozatala után olyan új és lényeges információk jutottak az Alkotmánybíróság tudomására a nemzetbiztonsági szolgálatok által korábban titkosított adatok nyilvánosságra hozása és közzététele eredményeként, amelyek a választás tisztaságát befolyásolhatták.^[53]

Nem léteznek világos nemzetközi normák arra vonatkozóan, hogy a választást lehet-e érvényteleníteni azt követően, hogy már érvényesnek nyilvánították. Álláspontunk szerint amennyiben a választás manipulálására vonatkozó bizonyítékok csak az érvényesítés után kerültek napvilágra, ezek alapot szolgáltathatnak arra, hogy ezt a döntést felülvizsgálják, és új választást írjanak ki. A demokratikus kormányzás nem tartható fenn, ha a választásokat manipulálták.

VI. AZ ELNÖKVÁLASZTÁSSAL KAPCSOLATOS ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGI HATÁSKÖR

A Velencei Bizottság megállapította, hogy célszerű, ha a választásokat érvénytelenítő döntéseket az ország legmagasabb szintű választási szerve – pl. a központi választási hatóság – hozza meg, és ezek a döntések felülvizsgálhatók a legmagasabb bírói fórum, az alkotmánybíróság vagy egy specializált választási bíróság által, amennyiben ilyen bírói szerv létezik.^[54]

A választások érvénytelenítésének jogkörét az alkotmánybíróságra ruházni tehát összhangban áll – bár ez nem kötelező – az európai és nemzetközi standardokkal, valamint számos ország jogszabályi gyakorlatával. Nem szükséges, hogy az alkotmánybíróság kizárólag fellebbviteli fórumként járjon el, és csak a végső döntést hozza meg. Vannak olyan országok, ahol a választási eredményekkel kapcsolatos kifogásokat kizárólag az alkotmánybíróság vizsgálhatja, amely ebben az esetben első- és egyben végső fokon jár el.^[55]

[52] Véleményünk szerint a 32/2024. határozatával az Alkotmánybíróság érvénytelenítette a teljes választási folyamatot, és ezzel hallgatólagosan hatályon kívül helyezte a 31/2024. határozatát is. Kétségbe felfogadhatónak tartjuk azt az érvelést, miszerint mivel két különböző helyzetről volt szó, a második határozat nem érintette az első hatályát vagy érvényességét.

[53] Mivel a titkosítás alól feloldott információk bizonyítékait nem hozták nyilvánosságra, a választókat nem tudhatják, hogy valóban léteznek-e tények, és ha igen, azok mennyire súlyosak. Ez a helyzet precedenst teremthet, mert ha a jövőben a választási eredmények nem lesznek kívánatosak, ugyanezt az eljárást lehet alkalmazni.

[54] Code, II.3.3.e. pont.

[55] Venice Commission, CDL-AD(2020)025, Report on election dispute resolution (a továbbiakban: Report on election), 44. pont. Ld. még: ODIHR publication, 2019 Handbook for the Observation of Election Dispute Resolution.

Magyarországon a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény három rendes jogorvoslati formát ismer, ezek: a kifogás, a fellebbezés és a bírósági felülvizsgálat iránti kérelem.^[56] Ezenfelül, rendkívüli jogorvoslati lehetőségként, az Alaptörvényben foglalt jogok megsértése esetén alkotmányjogi panaszt lehet benyújtani. Az Alaptörvény nem tartalmaz kifejezetten a választásokat érintő önálló alkotmánybírósági hatáskört, a 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja az alkotmányjogi panasz intézményét és formáit határozza meg.

A Román Alkotmány 146. szakasz f) pontja viszont kifejezetten nevesít választásokhoz kapcsolódó hatáskört: „Az Alkotmánybíróság feladatkörei a következők: [...]”

f) felügyel a Románia Elnökének a megválasztásával kapcsolatos eljárás beartására és igazolja a választás eredményét.”^[57]

A 146. szakasz rendelkezéséből egyértelműen kitűnik, hogy az Alkotmánybíróság kizárólag az elnökválasztás tekintetében rendelkezik hatáskörrel, a parlamenti, európai parlamenti vagy önkormányzati választások tekintetében nem. Vajon mi ennek az alkotmányi szabályozásnak a magyarázata? Nyilván az elnökválasztás azért különleges ilyen szempontból, mert országos és egyszemélyes intézményről beszélünk. A parlamenti, az európai parlamenti és a helyi önkormányzati választások során több ellenőrző mechanizmus is van, és talán ezért nem merült fel az alkotmányozás során, hogy az Alkotmánybírósághoz is lehessen fordulni. Érdeemes lenne kutatásokat végezni, hogy a hatalmi egyensúly mellett milyen egyéb tényezők játszottak szerepet a szabályozás kialakításában.^[58]

Az Alkotmány 146. szakasz f) pontját a Románia elnökének megválasztásáról szóló 370/2004. törvény szabályozza részletesen, amely szerint az Alkotmánybíróság a következő eljárási cselekményeket végzi:

- a. beiktatja az elnökjelöltek támogatását igazoló dokumentumokat;
- b. megoldja az ezzel vagy az elnökjelölt személyével kapcsolatos fellebbezéseket;
- c. megoldja a választókerületi irodák döntései ellen benyújtott panaszokat, amelyekben ezek az irodák valamely párt kampánytevékenységét akadályozták;
- d. átveszi az elnökválasztás eredményéről szóló jegyzőkönyveket és egyéb dokumentumokat, ezek alapján igazolja vagy érvényteleníti a választást, közzéteszi Románia Hivatalos Közlönyében és a sajtóban az elnökválasztás eredményét;
- e. bemutatja az elnökválasztás érvényességét igazoló dokumentum egy példányát a parlament két házának együttes ülésén, annak érdekében, hogy a megválasztott elnök letehesse a hivatali esküt, amely mandátuma megkezdésének időpontja.

[56] A magyarországi rendes jogorvoslati formák bemutatását ld. Valasztas.hu: Jogorvoslati kérelmek.

[57] Jog.sapientia.ro: Románia Alkotmánya.

[58] Ld. még a IX. fejezetet.

A törvényi szabályozásból kiderül, hogy e feladat nem egyszerűen közvetítói szerep a választási irodák és a parlament között, hanem tényleges ellenőrzése a választások alkotmányos szempontból szabályszerű lebonyolításának, és az igazolás révén érvényességi feltétele a választások eredményének.^[59]

Az Alkotmánybíróság december 6-án reggel 10 órakor ült össze, és szintén december 6-án reggel 7-kor megkezdődött a választás, de csak a külföldön lévő román állampolgárok esetében, akik távolabb éltek. Az ország területén egyébként december 8-án reggel 7-kor nyitottak volna a szavazóhelyiségek. Ezen az ülésen az Alkotmánybíróság megállapította, hogy azon alkotmányi hatásköre, melynek értelmében öröködi az elnökválasztás tisztességes lebonyolítása fölött, értelmezésre szorul, és ez nem értelmezhető megszorítóan. Az Alkotmány 146. szakasz f) pontjában előírt alkotmányos hatáskör célja az 1. szakasz (5) bekezdésében^[60] megfogalmazott alaptörvényi felsőbbrendűség elvének tiszteletben tartása az elnökválasztás során, továbbá az 1. szakasz (3) bekezdésében^[61] és a 2. szakasz (1) bekezdésében^[62] foglalt alkotmányos értékek tiszteletben tartása. Ezen alkotmányos értékek jellemzik a román államot, és ezeket Románia elnökének kötelessége tiszteletben tartani és megvédeni. Továbbá az AB határozat szerint az Alkotmány 146. szakasz f) pontjában foglalt rendelkezéseket a 142. szakasz (1) bekezdésében^[63] és a 47/1992. törvény 1. cikk (2) bekezdésében^[64] foglaltakkal együtt kell értelmezni: az Alkotmánybíróság azon feladata, hogy biztosítsa az elnökválasztási eljárás betartását, nem választható el az Alkotmánybíróság alkotmányos struktúrában betöltött szerepétől, vagyis az Alkotmány szupremáciáját garantáló funkciójától. Ebben a helyzetben tehát jogfejtő értelmezéssel, egyfajta „láthatatlan alkotmányozással” az Alkotmánybíróság úgy döntött, hogy hivatalból eljár azon elnökválasztásokra vonatkozó nemzetbiztonsági dokumentumok alapján, amelyek tartalmát a titkosítás alól feloldottak.

Egyetértünk a Velencei Bizottság álláspontjával abban, hogy egy bíróság, beleértve az alkotmánybíróságot is, nem dolgozhat titkosított adatokkal.^[65] Varga Attila romániai alkotmánybíró a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán tartott előadásában aláhúzta, hogy az Alkotmánybíróságnak semmivel nem állt több információ a rendelkezésére, mint ami a közvélemény elé került ezen nemzetbiztonsági jelentések alapján, vagyis semmilyen, a közvélemény számára titkosított adatokkal többletként az Alkotmánybíróság nem rendelkezett.^[66]

[59] Varga, 2019a, 132.

[60] „Romániában az Alkotmánynak, a felsőbbségének, és a törvényeknek a betartása kötelező.”

[61] „Románia demokratikus és szociális jogállam, amelyben a román nép demokratikus hagyományainak és az 1989. decemberi Forradalom eszményeinek szellemében, az emberi méltóság, az állampolgárok jogai és szabadságai, az emberi személyiség szabad fejlődése, az igazságosság és a politikai pluralizmus a legfelsőbb értékeket képviselik, és garantáltak.”

[62] „A nemzeti szuverenitás a román nép sajátja, amely azt szabad, periodikus és tisztességes választásokon megalakult képviselői szervein, valamint népszavazáson keresztül gyakorolja.”

[63] „Az Alkotmánybíróság az Alkotmány felsőbbségének biztosítója.”

[64] „Az Alkotmánybíróság az egyetlen alkotmányossági juriszdikcióval rendelkező szerv Romániában.”

[65] Urgent Report, 59. pont.

[66] Varga, 2025.

VII. A HIVATALBÓL TÖRTÉNŐ ELJÁRÁS

A 32/2024. AB határozat fő kritikája az Alkotmánybíróság hatáskörének hiányára vonatkozik. Igen kényes kérdésként merült fel, hogy az Alkotmánybíróság eljárhat-e hivatalból az Alkotmány 146. szakasz f) pontja alapján.

A Velencei Bizottság által elvégzett elemzés, többek között az összehasonlító jogi elemekre való hivatkozással, arra a következtetésre jutott, hogy a bíróság nem hivatalból jár el, hanem valamely kérelmező fél indítványa alapján, amely lehet választópolgárok csoportja, politikai szervezet, jelölt vagy más állami szerv. Amikor tehát az alkotmánybíróságoknak felügyeleti kötelezettségük van a választások felett, ez a kötelezettség többnyire nem jelenti egyben azt is, hogy joguk lenne hivatalból eljárni.^[67]

A Velencei Bizottság és az Office for Democratic Institutions and Human Rights (a továbbiakban: ODIHR) korábban így fogalmazott: „A választási törvénynek világosan ki kell mondania, hogy azok a szervek, amelyeknek hatáskörük van a választási eredmények megsemmisítésére, eljárhatnak-e hivatalos panasz nélkül is.”^[68] Ugyanakkor a nemzetközi normák nem írják elő, valamint nem is tiltják elvi szinten, hogy a(z alkotmány)bíróság hivatalból hozzon döntést.^[69]

Abban az esetben, ha a nemzeti jogszabály általános ellenőrzési kötelezettséget vagy garanciális funkciót ír elő az alkotmánybíróság számára a választásokkal kapcsolatban, felmerülhet az az érv, hogy egy ilyen rendelkezés értelmét veszítené, ha az alkotmánybíróság nem indíthatna eljárást akkor sem, ha súlyos csalásról vagy visszaélésről szerez tudomást. Ezt az érvet azonban árnyalja a gyakorlati realitás, miszerint azok a jelöltek, pártok vagy választópolgári csoportok, akik elégedetlenek a választási eredménnyel, várhatóan panaszt nyújtanak be, amennyiben csalásra vagy más visszaélésre vonatkozó, releváns bizonyíték áll rendelkezésre. Továbbá az alkotmánybíróság kiterjesztett hivatalbóli eljárási lehetősége megkérdőjelezheti a jogorvoslati eljárásokhoz kapcsolódó, többnyire szűk és szigorú határidők értelmét, amennyiben a választások felülvizsgálatára jogosult szerv a határidőn túl is szabadon eljárhatna hivatalból.

Azt is szem előtt kell tartani, hogy a bíróságokra, ideértve az alkotmánybíróságokat is, általánosságban jellemző, hogy megkeresésekre reagálnak, válaszolnak, nem pedig döntéskeszdeményezők: hatáskörük korlátozott, mivel nem ők választják meg az ügyeiket. Ez az alapfeltevés megdőlné, ha az alkotmánybíróságok jogot kapnának arra, hogy hivatalból járjanak el, és saját kezdeményezésre érvénytelenítsenek választásokat. Ez óriási hatalmat jelentene, amelyhez joggal lehet világos jogi alapot megkövetelni.

A Román Alkotmánybíróság is, természetéből fakadóan, főszabály szerint megkeresés alapján jár el – az officialitás elve inkább a végrehajtó hatalom szer-

[67] Urgent Report, 23. pont.

[68] Ld. Report on election, 126. bek; ODIHR publication, 2019 Handbook for the Observation of Election Dispute Resolution.

[69] Urgent Report, 26. pont.

veire jellemző –, ebben a konkrét ügyben azonban nem beszélhetünk formális, hivatalos megkeresésről. Az Alkotmány 146. szakasz f) pontjában előírt esetben sem az Alkotmánybíróság szervezetéről és a működéséről szóló 47/1992. törvény, sem pedig a Románia elnökének megválasztásáról szóló 370/2004. törvény nem rendelkezik arról a lehetőségről, hogy hivatalból járjon el az Alkotmánybíróság az elnökválasztással kapcsolatos választási eljárás érvénytelenítése tekintetében.

A 47/1992. törvény 10. cikke szerint: „(1) Az Alkotmánybírósághoz az Alkotmány 146. szakasza által kifejezetten előírt esetekben lehet fordulni, amelyet az újra kihirdetett Alkotmány 146. szakasz, illetve annak szervezeti törvénye ír elő. (2) Az előterjesztéseket írásban kell megtenni, és meg kell indokolni, hogy mire alapozzák azokat.”

A 47/1992. törvény kifejezetten szabályozza, hogy milyen esetekben járhat el hivatalból az Alkotmánybíróság: az Alkotmány felülvizsgálatára irányuló kezdeményezések [11. cikk (1) A. pont a) alpont] az Alkotmányt felülvizsgáló törvény [23. cikk (1) bekezdés]; a polgárok törvénykezdeményezése (a 48. cikkben meghatározott esetek).

A 370/2004. törvény 52. cikk (2) bekezdése pedig kifejezetten rendelkezik arról, hogy kik nyújthatnak be kérelmet a választások érvénytelenítése céljából: politikai pártok, politikai szövetségek, választási szövetségek, a Nemzeti Kisebbségek Tanácsában képviselt nemzeti kisebbségekhez tartozó polgárok szervezetei és a választásokon részt vevő jelöltek. Ez a bekezdés azt is meghatározza, hogy a kérelmet legkésőbb a szavazás lezárását követő 3 napon belül lehet benyújtani, továbbá azt meg kell indokolni, és csatolni kell az alapjául szolgáló bizonyítékokat.

A hivatalból történő eljárással kapcsolatban az Alkotmánybíróság értelmezésében az alkotmányos rend veszélyben volt, és saját feladata, hogy őrkdjön ne csak az elnökválasztás, hanem az egész alkotmányos rend fölött. És mivel a titkosítás alól feloldott információk alapján nem lehetett megállapítani, hogy az elnökválasztás melyik momentumában történt csalás, külföldi befolyásolás, a teljes választási procedúra sérült, így az egészet érvényteleníteni kellett. Az Alkotmánybíróság tehát úgy gondolta, hogy ilyen esetben hivatalból kell eljárnia, tekintettel a testület alkotmányos szerepkörére.

Felvetődik a kérdés, hogy az Alkotmánybíróság ilyen mértékű aktivizmusa elfogadható-e ebben a konkrét ügyben. Egyfelől, ha a demokratikus legitimációs láncolatból indulunk ki, ahol az államelnök, a képviselők közvetlenül a néptől kapják a (köz)hatalmat, az alkotmánybírák pedig a parlamenttől (és az államfőtől) – ők a néptől „távolabb” vannak –, akkor lehet azt mondani, hogy az alkotmánybírók nagyobb önmérsékletet is gyakorolhattak volna, vagyis túlságosan

beavatkoztak a választásokon kinyilvánított népakaratba.^[70] Másfelől a rendes bíróságokkal ellentétben az Alkotmánybíróság tekintetében beszélhetünk bírói aktivizmusról, köszönhetően annak, hogy ez utóbbi nem „menekülhet” a politikától. E hatáskör vonatkozásában megjelenő konfliktusok valamilyen mértékben politikai jellegűek is.^[71] Az viszont problémát jelenthet, hogy a politikai szempontok sokszor felülírják a jogi aspektusokat: a jogállamisági kérdésnél különbséget kell tenni a jogi és a politikai szempontok között, el kell dönteni, hogy hova helyeződik a hangsúly.^[72] Jelen esetben az Alkotmánybíróság az Alkotmány 146. szakasz f) pontjában foglalt hatáskörének kibővítését – az alkotmányos alapelvekből levezetve – a Románia jövőjét (lényegesen) befolyásoló politikai célok elérése érdekében is használta.

Az Alkotmánybíróság aktivizmussal összefüggésben vizsgálható az a szempont is, hogy a Román Alkotmány nagyon merev típusú,^[73] csak egyszer, 2003-ban módosították az euro-atlanti csatlakozásra való tekintettel. A módosítási nehézségek általában a megállapodott, stabil, standardizált alkotmányos rendszereket jellemzik, ahol az alapkérdések tisztázva vannak. De még itt is fölvetődik mint újratemelő probléma az alkotmányos normák és a valóság régi és új problémaköre: a legelőrelátóbb és legbölcsebb szabályozás is bizonyos pontokon problematikussá válhat egy idő után. Ilyen esetekben az alkotmánybíróság feladata a vitatott kérdések tisztázása és a fogalmak értelmezése az alapjogok és alkotmányos elvek bázisán.

VIII. A VÁLASZTÁS ÉRVÉNYTELENÍTÉSÉNEK OKAI, ÉRDEMI FELTÉTELEI

Kulcsfontosságú kérdés, hogy a választás integritása helyrehozhatatlanul sérült-e, azaz, hogy a választás olyan mértékben sérült-e, hogy azt már nem lehet helyreállítani. Ebben az esetben az egyetlen jogorvoslati lehetőség az új választás megtartása, még akkor is, ha ez sosem jelent valódi ismétlést, mert

[70] Egy népet saját magától megóvni nem lehet, azaz egy népet boldogítani akarata ellenére nehezen képzelhető el. Kicsit sarkítva, ebben a konkrét esetben az Alkotmánybíróság „terápiás” szerepet játszott a különböző médiaplatformokon keresztül befolyásolt, „hipnotizált” tömegek vonatkozásában, elősegítve a „helyes megoldást” és ezáltal a politikai szempontból „helyes eredményt”.

[71] Varga, 2019b, 97.

[72] Trócsányi, 2024, 19-20.

[73] A Román Alkotmány 151. szakasza szerint „(1) A módosító tervezetet vagy javaslatot el kell fogadnia a Képviselőháznak és a Szenátusnak, mindegyik ház tagjainak legalább kétharmados többségével. (2) Ha a közvetítési eljárás nem vezet megegyezésre, a Képviselőház és a Szenátus együttes ülésen hoz döntést, a képviselők és a szenátorok legalább háromnegyedes többségének a szavazatával. (3) A módosítás a módosító tervezet vagy javaslat elfogadásától számított, legfeljebb 30 napon belül megszervezett népszavazással való jóváhagyása után lesz végleges.” Alkotmánymódosítási korlátként említhetjük – a francia alkotmányból átvett – megváltoztathatatlan alkotmányos rendelkezéseket is.

az új választás mindig megváltozott körülmények között valósul meg.^[74] A választások érvénytelenítésének központi kritériuma tehát, amelyet a nemzetközi standardok, elsősorban a *Code* is elismer, hogy a szabálytalanságok érdemben befolyásolják a szavazás kimenetelét.^[75]

Hasonló megközelítést képvisel az EJEB is, amely megállapította, hogy a választási folyamat során bekövetkezett szabálytalanságok csak akkor sértik a népakarat szabad kifejezését, ha azok valós sérelmet okoztak a választás eredményében, azt torzították.^[76]

A Velencei Bizottság álláspontja szerint az úgynevezett „külső befolyás” – amely nem választási szereplőktől származik – szintén releváns lehet ebben az összefüggésben. Ez kiterjed a civil szervezetek, a média – különösen a közösségi média –, továbbá a külföldről finanszírozott médiumok, illetve külföldi állami vagy nem állami szereplők befolyására is. A külső – akár külföldről érkező – beavatkozás ugyanolyan súlyos hatással lehet a választási folyamatra, mint a belső – állami tisztségviselők vagy politikai pártok általi – befolyásolás.^[77]

A Román Alkotmánybíróság megállapította, hogy a 2024. évi elnökválasztására irányuló befolyásolási folyamat fő szempontjai a választók szavazatainak manipulálásával és a választási versenytársak esélyegyenlőségének torzításával kapcsolatosak, a digitális technológiák és az MI választási kampányban történő, nem átlátható felhasználásával, valamint a választási kampány be nem jelentett forrásokból, többek között az interneten keresztül történő finanszírozásával.

Az Alkotmánybíróság határozata szerint egy jelölt megsértette az elnökválasztás kampányfinanszírozására vonatkozó jogszabályokat: az Állandó Választási Hatósághoz benyújtott kampányköltségvetéséről szóló nyilatkozatában 0 lejt jelölt meg, ami ellentmond a nemzetbiztonsági szolgálatok jelentéseinek. Emellett köztudott, hogy egy választási kampány jelentős költségekkel és kiadásokkal jár, és ez a helyzet nyilvánvaló ellentmondást mutat a lefolytatott kampány nagyságrendje és a felmerült kiadások nem létezése között.^[78] Így sérült a választási kampány finanszírozásának átláthatósága, és gyanú merült fel a választások tisztaságát illetően.

A politikai pártok és választási kampányok finanszírozásáról szóló 334/2006. törvény rendelkezései előírják, hogy a jelölteknek nemcsak az állami támogatást, hanem a magánszemélyek és jogi személyek által nyújtott támogatást is be kell jelenteniük, valamint a külföldről érkező finanszírozást is.^[79]

[74] Ld. bővebben a 2025-ös elnökválasztás eredményeit: Prezidentiale2025.bec.ro: BEC: Proces-verbal ..., 04 mai 2025; Prezidentiale2025.bec.ro: BEC: Proces-verbal ..., 18 mai 2025.

[75] *Code*, II.3.3.e. pont.

[76] Ld. ECtHR, Babenko v. Ukraine, no. 43476/98, 4 May 1999; ECtHR, Riza and Others v. Bulgaria, nos. 48555/10 and 48377/10, 13 October 2015.

[77] Urgent Report, 49. pont.

[78] A jelölt az államtól nem kapott pénzt, egyébként független jelölt volt, nem volt párt mögötte, így cinikusan állíthatta, hogy mindent önkéntesek végeztek.

[79] A 334/2006. törvény 32. cikk (1) bek., a 39. cikk (1) bek. és a 47. cikk (1) bek.

Az elnökválasztási kampány elméletileg egy nagyon szigorúan és részletesen szabályozott rendszer Romániában, kiterjed a plakátok kifüggesztésétől a média-megjelenésig számos kérdésre. Ezzel szemben az egyik jelölt olyan rendszert használt, ami nincsen jogilag szabályozva és nem is ellenőrizhető, illetve természeténél fogva alapvetően külföldről irányított. Ezen kívül ez a jelölt semmilyen bevett médiakampány-tevékenységben, vitában nem vett részt, kifejezetten csak a közösségimédia-platformokat használta, ami önmagában valóban nem jogszabályellenes.

A viszonylag nem túl terjedelmes nemzetbiztonsági jelentések a választás befolyásolása tekintetében tett folyamatokat írtak le: külföldi^[80] állami és nem állami entitások kibertámadásokat hajtottak végre,^[81] illetve az elnökválasztás egyik Jelöltje irányában nagyarányú és „agresszív” kampány zajlott a TikTok közösségimédia-platformon, jogszabályellenes módon.^[82] A Jelölt tömeges nyilvánosságot kapott: a TikTok felülete előnyben részesítette őt azzal, hogy nem minősítette politikai jelöltnek, azaz nem követelte meg tőle, hogy a választási videóanyagokat az Állandó Választási Hatóság által kiadott egyedi azonosító kóddal jelölje meg, amit a választási jogszabályok előírnak.^[83]

A Jelöltnek olyan támogatói kerültek a nemzetbiztonsági szolgálatok látókörébe, akik ultraortodox, ultranacionalista, neolegionárius nézeteket vallanak, illetve elkezdtek a fiatalok körében, azok radikalizálódását célként megfogalmazva, ilyen irányú tevékenységet végezni.^[84] Itt mindenképpen vizsgálendő, hogy a Jelölt mennyire volt érintett ebben a tevékenységben.

A Jelölt testőrségében olyan személyek is voltak, akik a francia idegenlégióban^[85] szolgáltak, ami természetesen nem jogellenes. Az viszont már nem vet jó fényt a Jelöltre (bár önmagában nem minősül bűnrészességnek), hogy olyan

[80] A nemzetbiztonsági szolgálatok dokumentumai külföldi befolyásra utaltak a 2024-es elnökválasztás előtt és alatt, de egyetlen államot sem nevesítettek. 2025. szeptember 16-i nyilvános megszólalásában a legfőbb ügyész orosz befolyásáról beszélt. Ld. Transtex.ro: Zsizsmann Erika: Kimondta a legfőbb ügyész ..., 2025.

[81] A választási folyamatba való külső beavatkozás nem kevésbé káros, sőt, akár súlyosabb következményekkel is járhat, mint amikor a választási szabályokat jelölték, politikai pártok vagy állami szereplők sértik meg.

[82] Megjegyezhető, hogy az Európai Unió szabályozása a közösségimédia-platformok vonatkozásában büntetőeljárások kapcsán is számos, pl. adatmegőrzési, adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő. Ld. Sorbán, 2019, 89-91.

[83] Felmerül a kérdés, hogy miért nem vette észre senki a vonatkozó állami intézményekből ezt az „agresszív” kampányt az első forduló előtt. A többi jelöltnek – akiknek kampánycapatuk volt és online kampányt is folytattak – érdeke lett volna ezt jelezni.

[84] A legionárius mozgalom vagy más néven Vasgárda egy szélsőjobboldali, nacionalista és antiszemita szervezet volt, amely 1927-től a második világháború végéig működött Romániában. Kezdetben a „Mihály Arkangyal Légiója” nevű szervezet vallási-nemzeti célokat hirdetett, később azonban a mozgalom erőszakossá vált: tagjai politikai gyilkosságokat követtek el, támadásokat intéztek zsidók és kommunisták ellen.

[85] Nem keverendő össze a legionárius mozgalom, ami a történelmi múlttal kapcsolatos, az idegenlégióval, ami elit katonai alakulat a francia hadseregben belül.

személyt is találtak a közvetlen támogatói között, aki zsoldosokat toborzott (pl. kongói rezsim védelmére), és akinek a lakásán egy egész fegyverarzenált találtak.^[86]

A román elnökválasztás során feloldott nemzetbiztonsági dokumentumok tartalmával kapcsolatban megfogalmazódott az a kérdés is, hogy ezek az információk elegendőek voltak-e egy ilyen drasztikus, választásokat érvénytelenítő döntés meghozatalához. Egyrészt a nemzetbiztonsági kockázatok azonosítása jelentős következményekkel járhat mind az érintett személy(ek), mind a fenyegetés elhárításáért felelős szerv(ek) és bizonyos esetekben az egész társadalom vonatkozásában. Másrészt ezen információk pontos tartalma nehezen megfogható és körülírható, ezért nagy hangsúlyt kell fektetni azok bizonyítására. A választások érvénytelenítéséről szóló döntésnek nemcsak emberi, erkölcsi és politikai, hanem szakmai és jogi szempontból is kifogástalannak kell lennie.

IX. ELJÁRÁSI GARANCIÁK ÉS A BIZONYÍTÁS KÉRDÉSE

Az EJEB esetjoga szerint a választási eredmények elleni kifogásokkal kapcsolatos döntéshozatali eljárást megfelelő és elégséges garanciáknak kell kísérniük, különösen azért, hogy elkerülhető legyen bármiféle önkényesség.^[87]

A választási jogvitákban követett eljárásnak tisztességesnek és pártatlannak kell lennie, és biztosítania kell a kellően megindokolt döntéshozatalt. Az érintett jelölteknek lehetőséget kell adni arra, hogy kifejtsék álláspontjukat, és előadják azokat az érveket, amelyeket érdekeik védelme szempontjából lényegesnek tartanak. Ez történhet írásbeli eljárás keretében, vagy – ahol indokolt – nyilvános meghallgatáson. A döntéshozó szerv nyilvánosan indokolt határozatából egyértelműen ki kell derülnie, hogy a panaszosok érveit megfelelően mérlegelték, és azokra arányos választ adtak.^[88]

A Velencei Bizottság álláspontja szerint ezek az eljárási garanciák azokra az esetekre is alkalmazandók, amikor a választás hivatalból kerül érvénytelenítésre. A bíróságnak kötelessége, hogy lehetővé tegye az érintett jelöltek, pártok és más választási szereplők, például a választási igazgatás szervei számára, hogy eljárási félként vegyenek részt, és indítványokat terjeszthessenek elő.^[89] A választás érvénytelenítésével kapcsolatos sajátos kérdés, hogy az mindig más jelölteket, sőt bizonyos esetekben az összes jelöltet is érinteni fogja.

A fent említett eljárási követelmények alkalmazása során figyelemmel kell lenni a választások sajátos kontextusára. Például egyensúlyt kell találni a meg-

[86] Presidency.ro: Document CSAT Serviciul Român de Informații I.

[87] Ld. pl. ECtHR, *Mugemangango v. Belgium*, no. 310/15, 10 July 2020.

[88] ECtHR, *Guðmundur Gunnarsson and Magnús Davíð Norðdahl v. Iceland*, nos. 24159/22 and 25751/22, 16 April 2024.

[89] Urgent Report, 31. pont.

hallgatások időtartama és terjedelme, valamint a választási jogviták gyors lezárásának szükségessége között.^[90]

A *Code* kimondja azt az alapelvet, hogy a választási ügyekben tett fellebbezések benyújtására és elbírálására vonatkozó határidőknek rövidnek kell lenniük. Ugyanígy, a választás érvénytelenítésére irányuló eljárásnak is gyorsnak és időszerűnek kell lennie.^[91] Ugyanakkor elégséges időt kell biztosítani a bizonyítékok összegyűjtésére és a választási szereplők érveinek meghallgatására is. Amennyiben a szabálytalanságok összetett kérdéseket érintenek – például a kampányolással vagy a kampányfinanszírozással kapcsolatban –, akkor az ilyen ügyekben alkalmazandó határidők lehetnek hosszabbak is.^[92]

A konkrét esetben nem állíthatjuk, hogy az Alkotmánybíróságnak kötelezően döntenie kellett a választás érvénytelenítésének a kérdésében, mivel ilyen irányú kérelmet nem nyújtottak be, az viszont fontos szempont lehet, hogy csupán néhány óra állt a testület rendelkezésére, hogy egy ilyen döntést meghozzon a második forduló megkezdése előtt. Egyébként az elnökválasztás második fordulójára már el is kezdődött a diaszpórában élő állampolgárok esetében, de a vasárnapi országos választást megelőzően az érintett jelölt(ek) meghallgatására szombaton lehetőség lett volna. Igaz, egy ilyen megoldás abszurdnak tűnhet, illetve bagatellizálhatja a helyzet súlyosságát, ugyanakkor fontos eljárási garanciát jelentett volna.

A választási szabályok bármely megsértését azonnal kifogásolni kell, amint az megtörténik. Különösen igaz ez az olyan kérdésekre, mint a választói névjegyzékbe való felvétel, a jelöltek nyilvántartásba vétele vagy a kampányhoz való hozzáférés – ezeket a problémákat még a szavazás megkezdése előtt orvosolni kell. Ennek kapcsán felvetődik az a kérdés is, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok ezen információk birtokában miért nem alkalmazták a jogszabályokat. Amennyiben bűncselekmény gyanúját érzékelik, haladéktalanul kötelesek feljelentést tenni a nyomozás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnál vagy ügyészségnél. Ha ez utóbbi szervek tudtak ilyen cselekményekről, akkor miért nem jártak el?^[93]

Ha egy politikus paramilitaris szervezetekkel, kiképzőtáborokkal áll kapcsolatban, illetve neolegionárius (neofasiszta) mozgalomban vesz részt, akár több évre visszamenőleg is a nemzetbiztonsági szolgálatok látókörében kell lennie. A legionárius eszmék hirdetése gyűlöletbeszédnek minősül, és megvalósíthatja az „Erőszakra, gyűlöletre vagy diszkriminációra való uszítás” bűncselekményét.^[94] Ennek ellenére, olyan tényszerű adat vagy egyértelmű bizonyíték, mint a jogerős elmarasztaló ítélet, nem létezett, ami a Jelölttel szemben nyilvánvaló kizáró ok lett volna.

[90] Ld. Urgent Report, 30. pont.

[91] Code, II.3.3.g. pont.

[92] Urgent Report, 34. pont.

[93] Ilyen értelemben nagy nyomás és felelősség nehezedett az Alkotmánybíróságra mint az utolsó intézményre, amely még tehetett valamit. A kilenc nagyon különböző álláspontú és világlátású alkotmánybíró egyhangú döntéssel fogadta el az érvénytelenítő határozatot.

[94] A Büntető Törvénykönyvről szóló 286/2009. törvény, 369. cikk.

A bizonyítás több kérdést is felvet. Hogyan lehet megállapítani, hogy a szabálytalanságok valóban befolyásolhatták a választás eredményét? Mi az elvárt bizonyítási szint és teher? Mi az a küszöb, amelynek alapján kimondható, hogy valódi sérelem érte a választás eredményét, és amely indokolja annak érvénytelenítését? Sem a nemzetközi standardok, sem a nemzeti gyakorlat nem adnak egységes és pontos választ ezekre a kérdésekre, azonban bizonyos szempontokat megállapítanak, amelyeket figyelembe kell venni.

A Velencei Bizottság e tekintetben a következőkre hívta fel a figyelmet: „Tekintettel arra, hogy a választási eredmények megsemmisítésének rendkívül súlyos következményei vannak, ilyen döntés csak kivételes körülmények között hozható meg, amikor az illegális, tisztességtelen, méltánytalan vagy korrupt magatartás, illetve más jellegű visszaélés nyilvánvaló módon bizonyítást nyer, és amikor az ilyen jogsértő magatartás torzította a választási eredményt.”^[95]

Nem mindig lehetséges, és nem is szükséges, hogy a szabálytalanság konkrét, tényleges hatását teljes bizonyossággal megállapítsák a választási eredmény vonatkozásában. Az EJEB esetjoga azt mutatja, hogy annak meggyőző módon történő igazolása is elegendő, ugyanakkor szükséges, amennyiben a választás eredménye másként is alakulhatott volna, ha nem történt volna szabálytalanság.^[96]

A bizonyítási teher tekintetében az általános szabály az, hogy a választási eredményekkel kapcsolatos jogvita során a bizonyítási teher az indítványozót terheli. Ez vonatkozik a releváns tények – például a jogsértés – bizonyítására és – bizonyos mértékig – arra is, hogy a szabálytalanságnak potenciálisan milyen hatása lehetett a választás kimenetelére.

Más a helyzet azonban, ha az eljárást a(z alkotmány)bíróság hivatalból indítja meg. Ilyen esetben határozatában meg kell jelölnie, milyen bizonyítékokon alapul a döntés, és hogy miért van meggyőződve arról, hogy a szabálytalanságok hatással lehettek a választás eredményére.

A Román Alkotmánybíróság – és általában az alkotmánybíróságok – nem klasszikus bizonyítékok alapján végzik az alkotmányos ellenőrzést, vagyis nem beszélhetünk a szó hagyományos, polgári, büntető- vagy akár közigazgatási jogi értelemben vett és a rendes bíróságok előtt alkalmazott bizonyítási eljárásról. Az Alkotmánybíróság elsősorban értelmező bíróság, az alkotmányosság szempontjából értelmez törvényszövegeket, magatartásokat, eljárásokat. Egyébként az idő rövidege miatt is nehéz lett volna a 2024. december 4-én nyilvánossá

[95] Report on election, 128. pont.

[96] Ld. pl. ECtHR, Babenko v. Ukraine, no. 43476/98, 4 May 1999.

tett nemzetbiztonsági információkat a december 6-ai alkotmánybírósági ülésen hagyományos bizonyítási eljárás alá vonni.^[97]

A bizonyítás szempontjából érdemes megvizsgálni, hogy az Alkotmány 146. szakasz f) pontjában nevesített hatáskör nem illeszkedne-e jobban a magasabb szintű rendes bíróság, a Legfőbb Semmítő- és Ítélszék hatáskörébe, ahol inkább lehetőség van bizonyítási eljárás lefolytatására is, és ahol elvileg nem merül fel a bírói aktivizmus.

Egy másik, a bizonyításhoz szorosan kapcsolódó kérdés: milyen súlyúnak kell lennie egy-egy konkrét szabálytalanságnak ahhoz, hogy az a választás érvénytelenítését igazolja? Ezzel összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a román elnökválasztás érvénytelenítése nem egyetlen jogsértésen alapul, hanem több szabálytalanságon, amelyek együttvéve vezettek oda, hogy a választási eredmény nem tükrözte megfelelően a választópolgárok akaratát. Az érvénytelenítés nem egy konkrét panaszhoz volt köthető, az egyes szabálytalanságokat összességükben kellett értékelni. Végző soron a választási eredményre gyakorolt hatás a mérvadó, és nem önmagában a szabálytalanság súlya.

X. HATÁSKÖRI VITA: ÍTÉLŐTÁBLA V. ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

A Ploiești-i Ítéltábla Közigazgatási és Adóügyi Kollégiuma (Szekciója) befogadta az Alkotmánybíróság 32/2024. határozatát vitató keresetet, és közigazgatási aktus megsemmisítésére irányuló eljárás keretében elrendelte az elnökválasztást érvénytelenítő AB határozat végrehajtásának felfüggesztését az ügy jogerős lezárásáig, és azt másodlagosan megsemmisítette. A hatáskör tekintetében a bíróság elfogadta a magánszemély felperes B. azon érvelését, miszerint a megtámadott határozat normatív közigazgatási aktus, ezért az ítéltábla hatáskörébe tartozik. A meghozott ítéletet öt napon belül a Legfőbb Semmítő- és Ítélszéken lehetett megtámadni.

Az ítéltábla indokolása többek között kiemeli, hogy az Alkotmánybíróság a törvényben előírt hatáskörét visszaélészerűen értelmezte, amikor hivatalból tárgyalta az ügyet, illetve a választási folyamat érvénytelenítésével megakadályozta az állampolgárokat abban, hogy az általuk kedvelt jelölt(ek)et juttassák az elnökválasztás második fordulójába.^[98]

[97] A társadalomban megfogalmazódott egy elvárás a választások érvénytelenítésének bizonyítékokkal való alátámasztása tekintetében. 2025. szeptember 16-án a legfőbb ügyész bejelentette, hogy a Legfőbb Ügyészség vádat emelt Georgescu és 21 másik személy ellen az alkotmányos rend elleni cselekmények kísérletében való bűnrészesség, valamint a hamis információk közlésének bűncselekménye miatt. Ez az első nyilvános megszólalás a vádhatóság részéről azóta, hogy az Alkotmánybíróság érvénytelenítette az elnökválasztás első fordulóját. Ld. bővebben: Transtex.ro: Zsizsmann Erika: Kimondta a legfőbb ügyész ..., 2025.

[98] Az ítélet indokolását ld. bővebben: Curtea de Apel Ploiești, dosar nr. 301/42/2025.

A Legfőbb Semmítő- és Ítélszék helyt adott az alperes Román Alkotmánybíróság és a Ploiești-i Ítéltábla mellett működő Ügyészség által benyújtott fellebbezéseknek, és – rekordidő alatt, egy napon belül^[99] – teljes egészében megsemmisítette a megtámadott ítéletet. A legfelső bírói szerv elfogadta a hivatalból emelt fellebbezésben szereplő, a perbeli jogképeség hiányára vonatkozó kifogást, illetve elutasította a B. által benyújtott fellebbezést, mivel azt perbeli jogképeséggel nem rendelkező személy nyújtotta be.^[100]

Az alábbiakban magyar nyelvre fordítva idézzük az Alkotmánybíróság sajtóközleményét az ügyvel kapcsolatban:

„A Román Alkotmánybíróság mint az Alkotmány felsőbbrendűségének garantálója fellebbezést nyújtott be a Ploiești-i Ítéltábla Közigazgatási és Adóügyi Kollégiuma által 2025. április 24-én hozott ítélet ellen a 301/42/2025. sz. ügyben, amely megsemmisítette és felfüggesztette az Alkotmánybíróság 32/2024. sz. határozatának végrehajtását.

Sajnálatos módon, megsértve a Román Alkotmány és az Alkotmánybíróság szervezetéről és működéséről szóló 47/1992. sz. törvény azon rendelkezéseit, amelyek rögzítik az Alkotmánybíróság jogi aktusainak általánosan kötelező jellegét a Román Hivatalos Közlönyben való közzétételük napjától, egy bíróság alkotmányos és jogi alap nélkül döntött az Alkotmánybíróság által hozott kötelező erejű határozat hatályáról. Ezek a körülmények arra készítették a Bíróságot, hogy eljárást indítson az alkotmányos rend és a 32/2024. sz. AB határozat hatályának védelme érdekében.

Az Alkotmánybíróság 32/2024. sz. határozata olyan jogi aktus, amelyet az Alkotmány 146. szakasz f) pontjában előírt saját és kizárólagos hatáskörében hozott. Az Alkotmánybíróság döntései nem normatív közigazgatási aktusok, ezért nem lehet őket közigazgatási perben megtámadni, megsemmisíteni vagy felfüggeszteni. Ennek megfelelően a 32/2024. sz. AB határozat minden alkotmányos és jogi hatása a jövőre vonatkozik, és általánosan kötelező érvényű minden szervezetre nézve, mivel az alkotmányos rend részét képezi, amely értelmében az Alkotmánybíróság kizárólagos hatáskörén alapulva felügyeli Románia Elnökének megválasztására vonatkozó eljárás betartását.

Románia jogállam, amelyben az Alkotmánybíróság független minden más közhatalomtól, és csak az Alkotmánynak és saját törvényeinek van alávetve, hatáskörét pedig semmilyen közhatalom nem vonhatja kétségbe.

Minden állampolgárnak joga van az igazságszolgáltatáshoz, azonban e jog gyakorlása és az igazságszolgáltatás csak a törvényben foglalt feltételek mellett, a Legfőbb Semmítő- és Ítélszék, valamint a törvény által létrehozott egyéb bíróságok útján történik, tiszteletben tartva a bíróságok kifejezett hatáskörét, amely nem terjedhet ki a bírói ellenőrzés alól kizárt területekre.

[99] A szakirodalomban olyan véleménnyel is lehet találkozni, hogy a Legfőbb Semmítő- és Ítélszék eljárási jogokat sértett: döntésével nem várta meg a törvényes öt napos határidő lejártát, amely alatt az ügyben érintett valamennyi félnek lehetősége lett volna fellebbezni az elsőfokú ítélet ellen, vagy éppen ellenkezőleg, visszavonni a már benyújtott fellebbezést. Ld. bővebben: Luju.ro: Înalta Curte ..., 2025.

[100] A döntés indokolását ld. Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia nr. 2198/2025.

A fellebbezés jogorvoslatának előmozdításával az Alkotmánybíróság az alkotmányos rend mielőbbi helyreállítását, döntéseinek és határozatainak teljes és egyértelmű tiszteletben tartását, valamint a jogrendből minden téves jogi értelmezés és a törvény rosszhiszemű alkalmazásának kiküszöbölését tűzte ki célul.

*

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy 2024 decemberétől kezdve több mint 200 hasonló keresetet nyújtottak be az ország egész területén működő bíróságokhoz, amelyek az Alkotmánybíróság 32/2024. sz. határozatát vitatták.

A közigazgatási bíróságok a mai napig, az Alkotmányt és a törvényeket tiszteletben tartva, elutasították ezeket a kérelmeket, a Ploiești-i Ítéltábla ítélete teljesen egyedülálló és elszigetelt. A bíró függetlensége nem indokolja egy demokratikus és alkotmányos államban az Alkotmány és a törvények figyelmen kívül hagyását, mivel a bíró az Alkotmány 1. szakasz (5) bekezdése és 124. szakasza értelmében köteles azokat tiszteletben tartani és védeni, nem pedig megsérteni. A bíró függetlensége nem jelenti azt, hogy a bíróságok alkotmányossági ellenőrzést gyakorolhatnak a törvények felett, és azok alkalmazását megtagadhatják azzal az indokolással, hogy ellentétesek az Alkotmánnyal.

A bíró függetlensége nem jelenti azt, hogy független lenne magától a jogrendszertől. A bírónak alá kell vetnie magát a normatív keret követelményeinek, feladatköreit státuszának és hatásköreinek megfelelően kell gyakorolnia, a pozitív jog racionális-jogi értelmezésének szabályai szerint kell értelmeznie a törvényeket, objektíven és pártatlanul kell alkalmaznia azokat, és ki kell zárnia az igazságszolgáltatás tevékenységében az önkéntesség és az önkényesség minden tendenciáját.

Az igazságszolgáltatás a törvény nevében történik, nem pedig a bíró személyes meggyőződése, felfogása vagy véleménye szerint.”^[101]

Az ügy tehát heves jogvitát váltott ki, és példátlan hatásköri konfliktust okozott a bíróság és a CCR között. Egyrészt a Ploiești-i Ítéltábla azzal érvelt, hogy egy közigazgatási aktus jogszerűségét vizsgálta, és joga van beavatkozni a „hatalommal való visszaélés” esetében. Másrészt a CCR és az ügyészség azzal érvelt, hogy egyetlen bíróság sem cenzúrázhatja az Alkotmánybíróság döntéseit, amelyek véglegesek és általánosan kötelező érvényűek.

XI. KÖVETKEZTETÉSEK

Egy demokratikus államban a választás utólagos érvénytelenítése egy alkotmánybíróság vagy rendes bírói szerv által jelentős eseménynek minősül. Éppen ezért, a demokratikus kormányzati rendszerekben központi szerepet kapnak a választások, ugyanakkor ezek struktúrája eltér a különböző országok esetén.

[101] Ccr.ro: Comunicat de presă, 25 aprilie 2025.

A Velencei Bizottság álláspontja szerint egy választás érvényteleníthető, de csak akkor, ha egyértelmű és súlyos jogszabálysértések történtek, amelyek befolyásolták a végeredményt, illetve a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítették. Ha a(z alkotmány)bíróságnak van hatásköre a választások hivatalból történő érvénytelenítésére, akkor azt kivételes körülmények esetén, végső eszközként alkalmazhatja, és annak szabályozását egyértelműen rögzíteni kell a jogban, az állampolgárok választásokba vetett bizalmának megőrzése érdekében.^[102]

Az Európa Tanács tagállamainak többségében a választási jogszabályok általában nem tartalmaznak részletes rendelkezéseket a választási jogvitákban eljáró szervek döntéshozatali jogköréről. Ebből kifolyólag a Velencei Bizottság egy általános ajánlást fogalmazott meg, miszerint javítani kell a választások érvénytelenítésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket.^[103]

Mivel az ilyen típusú hatáskörökre vonatkozó jogszabályok meglehetősen általánosak és homályosak, az érvénytelenítő döntéshez kapcsolódó bizonyítékalap kulcsfontosságú jelentőséggel bír. Noha az EJEB esetjoga és a Velencei Bizottság sztfonderdjei bizonyos rugalmasságot engednek meg abban, hogy az általános eljárási garanciákat a választási kontextushoz és az adott helyzet sajátosságaihoz igazítsák, mindenképpen szükséges valamilyen formában meghallgatást vagy konzultációt biztosítani az érintett feleknek, hogy azok kifejtessék álláspontjukat és bizonyítékokat terjeszthessenek elő. Ha ezek a feltételek nem teljesülnek, akkor a választás érvénytelenítése inkább politikai eszköznek tűnik, mint jogi megoldásnak, ami aláássa a demokráciába vetett bizalmat, még akkor is, ha a kérdéses jelölt politikailag ellentmondásos személyiség. Az ilyen érvénytelenítés nagyon veszélyes precedenst teremthet: a választás utólagos „visszacsinálását”, nem jogszabályon alapuló indokok alapján.

A romániai választás első fordulójának érvényesítése a Jelöltet, illetve annak pozícióját vagy magatartását nem érintő panasz elutasítása nyomán született. Ebben az esetben az Alkotmánybíróság hatáskörének betű szerinti tiszteletben tartásával járt el, és csak a második forduló előtt/alatt tért rá a „bűnös” bírói aktivizmus útjára, de az érvénytelenítés alapjául szolgáló információkról csak egy nappal korábban szerzett tudomást, akárcsak a nagyközönség.

A vizsgált hatáskörök gyakorlása tehát kihívást jelentett az Alkotmánybíróság számára, az ügyben felmerülő konfliktusok nagyrészt politikai jellegűek voltak, ami a döntést rendkívül vitathatóvá tette. Az Alkotmánybíróságnak nem igazán volt választási lehetősége, hiszen a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szervek mind a választások előtt, mind azok alatt tétlenek maradtak. A választási sérelmeket már a kampány során orvosolni kellett volna, nem utólag, egy totális megsemmisítéssel. Az érvénytelenítés okai tehát nem közvetlenül a választási eljárásban rejtettek, hanem a választás előkészítő szakaszához kapcsolódtak, és a választókra gyakorolt, nem átlátható befolyáshoz. A társadalom-

[102] Urgent Report, 27. és 69. pont.

[103] Report on election, 139. pont.

ban viszont továbbra is megmaradt egy elvárás a választások érvénytelenítésének bizonyítékokkal való alátámasztása tekintetében.

Figyelembe lehet venni azt is, hogy a román demokratikus rendszer meglehetősen törékeny és sérülékeny, mivel a demokráciának nincsenek régmúlta visszanyúló hagyományai, még nem épültek ki teljesen vagy nem működnek minden esetben megfelelően a védekező mechanizmusok. Ha egy választás érvénytelenítése vagy egy jelölt kizárása nem átlátható, nem jogszabályokon alapul és nem arányos, az gyakran a demokratikus rendszer gyengeségére utal.

HIVATKOZÁS (MLA)

- Móré, Sándor. „A 2024-es romániai elnökválasztás: potenciális rés a mesterséges intelligencia választási folyamatokban való alkalmazásának kihívásai és veszélyei előtt.” *Jog-Állam-Politika: Jog- és politikatudományi folyóirat*, vol. 17, no. 4, 2025, pp. 3-34. <https://doi.org/10.58528/JAP.2025.17-4.3>

IRODALOM

- Bodnár Eszter (2016): Választójog. In: Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. (Elérhető: <https://ijoten.hu/uploads/alkotmanyjog-valasztójog.pdf>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Halász Iván (2018): Választójog. In: Lamm Vanda (szerk.): *Emberi jogi enciklopédia*. HVG-ORAC, Budapest.
- Hallók Tamás (2005): A kötelező szavazás hatása a választási részvételre és az érvénytelen szavazatok alakulására. In: *Jogtudományi Közöny*. 2005/4. sz.
- Kurunczi Gábor (2020): *Az egyre általánosabb választójog kihívásai: Az általános és egyenlő választójog elvének elemzése a magyar szabályozás tükrében*. Pázmány Press, Budapest. (Elérhető: https://publikacio.ppke.hu/id/eprint/1501/1/Dokt_Ert_21_Kurunczi.pdf. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Sorbán Kinga (2019): Az internetes közvetítő szolgáltatók kettős szerepe a kiberbűncselekmények nyomozásában. Felelősség és kötelezettségek. In: *Medias Res*. 2019/1. sz. DOI: <https://doi.org/10.15476/elte.2021.050>.
- Trócsányi László (2024): Az Európai Unió és a tagállamok viszonyának történelmi alakulása és jövője. In: Bodzási Balázs (szerk.): *Az európai jog hatása a magyar jogra*. MJE, Budapest.
- Varga Attila (2019a): *Román alkotmányjog*. Forum Iuris, Kolozsvár.
- Varga Attila (2019b): A nemzeti kisebbségek jogainak érvényesülése a román alkotmánybírói esetgyakorlatban. In: *Acta Humana*. 2019/3. sz. DOI: 10.32566/ah.2019.3.5
- Varga Attila (2025): *Bírói aktivizmus – színe és fonákja a román Alkotmánybíróság gyakorlatában (esettanulmány a romániai elnökválasztásról)*. Előadás a Károli Közösségi Napok keretében. Károli Gáspár Református Egyetem ÁJK, 2025. március 19.

JOGFORRÁSOK

- 2/2024. AB határozat. (Elérhető: <https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2024/10/HOTARAREA-nr.2.pdf>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- 22/2025. AB határozat. (Elérhető: https://ccr.ro/wp-content/uploads/2025/05/Hotarare_22_2025.pdf. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- 31/2024. AB határozat. (Elérhető: https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2024/12/Hotarare_31_2024.pdf. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- 32/2024. AB határozat. (Elérhető: https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2024/12/Hotarare_32_2024.pdf. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- 7/2025. AB határozat. (Elérhető: https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2025/03/Hotarare_7_2025.pdf. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- A Bizottság (EU) 2025/1410 végrehajtási rendelete (2025. július 9.) az (EU) 2024/900 európai parlamenti és tanácsi rendelet 11. és 12. cikkével összhangban a politikai hirdetésekre vonatkozó címkék és átláthatósági közlemények formátumáról, mintájáról és műszaki előírásairól (EGT-vonatkozású szöveg). (Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202501410. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya.
- A politikai pártok és választási kampányok finanszírozásáról szóló 334/2006. törvény.
- Az Alkotmánybíróság szervezetéről és a működéséről szóló 47/1992. törvény.
- Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata.
- Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 1. számú kiegészítő jegyzőkönyve.
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/900 rendelete (2024. március 13.) a politikai reklámtevékenység átláthatóságáról és célzott folytatásáról (EGT-vonatkozású szöveg). (Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202400900. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- CCPR General Comment No. 25: Article 25 (Participation in Public Affairs and the Right to Vote), 12 July 1996.
- ODIHR publication, 2019 Handbook for the Observation of Election Dispute Resolution.
- Románia Alkotmánya, magyar fordítás. (Elérhető: http://jog.sapientia.ro/data/hallgatok/letoltesek/Romania_alkotmánya_HU.pdf. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Románia elnökének megválasztásáról szóló 370/2004. törvény.
- Venice Commission and ODIHR, CDL-AD(2020)032, Joint Guidelines on Political Party Regulation.
- Venice Commission, CDL-AD(2020)025, Report on election dispute resolution.
- Venice Commission, CDL-AD(2024)044, Interpretative declaration of the Code of good practice in electoral matters as concerns digital technologies and artificial intelligence. (Elérhető: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2024\)044-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2024)044-e). Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Venice Commission, CDL-AD(2025)003, Urgent Report on the cancellation of election results by Constitutional Courts. (Elérhető: <https://www.coe.int/en/web/venice-commission/-/urgent-report-on-the-cancellation-of-election-results-by-constitutional-courts>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Venice Commission, CDL-STD(2003)034, Code of good practice in electoral matters. (Elérhető: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-STD\(2003\)034-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-STD(2003)034-e). Letöltés ideje: 2025. október 1.).

ONLINE FORRÁSOK

- Ccr.ro: Comunicat de presă, 25 aprilie 2025. (Elérhető: <https://www.ccr.ro/comunicat-de-presa-25-aprilie-2025/>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Ccr.ro: Comunicat de presă, 28 noiembrie 2024. (Elérhető: <https://www.ccr.ro/comunicat-de-presa-28-noiembrie-2024/>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Forbes.hu: Fontos bejelentést tett a Meta, a jövő évi választásokat is érinti. (Elérhető: <https://www.forbes.hu/hirek/politikai-hirdetesekek-meta-facebook-instagram-eu/>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Luju.ro: Înalta Curte s-a conformat sistemului. (Elérhető: <https://www.luju.ro/inalta-curte-s-a-conformat-sistemului-icc-a-solutionat-recursul-impotriva-sentintei-ca-ploiesti-fara-sa-astepte-implinirea-termenului-legal-de-5-zile-recursul-s-a-judecata-in-dor-cateva-ore-de-la-motivarea-sentintei-icc-a-respins-suspendarea-invocand-ne>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Presidency.ro: Comunicat de presă (în anexă documentele de clasificare), 04 decembrie 2024. (Elérhető: <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicat-de-presa1733327193>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Presidency.ro: Ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării, 28 noiembrie 2024. (Elérhető: <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa/sedința-consiliului-suprem-de-aparare-a-tării1732806042>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Prezidentiale2024.bec.ro: BEC: Proces-verbal privind rezultatul votării la alegerile pentru Președintele României, 24 noiembrie 2024. (Elérhető: https://prezidentiale2024.bec.ro/wp-content/uploads/2024/11/PV_RFT1.pdf. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Prezidentiale2025.bec.ro: BEC: Proces-verbal privind rezultatul alegerilor pentru Președintele României în cadrul celui de-al doilea tur de scrutin, 18 mai 2025. (Elérhető: https://prezidentiale2025.bec.ro/wp-content/uploads/2025/05/RFT1_2.pdf. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Prezidentiale2025.bec.ro: BEC: Proces-verbal privind rezultatul votării la alegerile pentru Președintele României, 04 mai 2025. (Elérhető: <https://prezidentiale2025.bec.ro/wp-content/uploads/2025/05/RFT1.pdf>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Romania.europalibera.org: Klaus Iohannis demisionează din funcția de președinte. (Elérhető: <https://romania.europalibera.org/a/klaus-iohannis-primă-reație-suspendare/33309609.html>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Transtex.ro: Zsuzsanna Erika: Kimondta a legfőbb ügyész, hogy Románia orosz hibrid támadás célpontja volt a 2024-es elnökválasztás előtt és alatt. (Elérhető: <https://transtex.ro/kozelet/2025/09/16/orosz-befolyas-romania-georgescu>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- Valasztas.hu: Jogorvoslati kérelmek. (Elérhető: <https://www.valasztas.hu/jogorvoslat>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).

ÍTÉLETEK JEGYZÉKE

- Curtea de Apel Ploiești, Secția de contencios administrativ și fiscal, dosar nr. 301/42/2025. Ședința publică din data de 24 aprilie 2025. (Elérhető: <https://cdn.g4media.ro/wp-content/uploads/2025/04/sentinta-CA-Ploiesti.pdf>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- ECtHR, Babenko v. Ukraine, no. 43476/98, 4 May 1999.
- ECtHR, Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. Ireland, no. 45036/98, 30 June 2005.

- ECtHR, *Brzeziński v. Poland*, no. 47542/07, 25 July 2019.
- ECtHR, *Guðmundur Gunnarsson and Magnús Davíð Norðdahl v. Iceland*, nos. 24159/22 and 25751/22, 16 April 2024.
- ECtHR, *Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the European Convention on Human Rights*, 28 February 2025. (Elérhető: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_3_protocol_1_eng. Letöltés ideje: 2025. október 1.).
- ECtHR, *Kita v. Poland*, no. 57659/00, 8 July 2008.
- ECtHR, *Konstantin Markin v. Russia*, no. 30078/06, 22 March 2012.
- ECtHR, *Kwicien v. Poland*, no. 51744/99, 9 January 2007.
- ECtHR, *Mugemangango v. Belgium*, no. 310/15, 10 July 2020.
- ECtHR, *N.D. and N.T. v. Spain*, nos. 8675/15 and 8697/15, 13 February 2020.
- ECtHR, *Riza and Others v. Bulgaria*, nos. 48555/10 and 48377/10, 13 October 2015.
- ECtHR, *Sanchez v. France*, no. 45581/15, 15 May 2023.
- Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția de Contencios Administrativ și Fiscal, Decizia nr. 2198/2025. Ședința publică din data de 25 aprilie 2025. (Elérhető: <https://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=225802#highlight=##>. Letöltés ideje: 2025. október 1.).